

I

In Tony's Pub leken de zittingen van de barkrukken op uitgekauwd draadjesvlees en van de geluidsboxjes bladderde het finer als of er een eczeemepidemie woedde. Uit de geglazuurde bloempotten boven de toog kwam nét voldoende licht om te controleren of er nog drank in je glas zat. Ik heb weinig op met jeugd honken uit de jaren zeventig maar een stug volgehouden stijl kan ik wel waarderen. Bovendien maakte de barman veel goed toen hij Bowies 'Golden Years' een paar streepjes meer volume gaf en vier perfect getapte glazen bier voor ons neerzette. Hij beantwoordde mijn schrijfgebaar met een routineus knikje en verschoof zijn kapiteinspet naar zijn achterhoofd.

'Op rekening van de jungle', mompelde ik tegen Susan Perdu.

Haar lippen maakten een verontwaardigd rondje. Bij Stadsontwikkeling heeft elke gift een verdacht tintje.

'Wanneer dat biertje je dwarszit, moet je het maar aan je sectorhoofd melden', zei ik. 'In drievoud. Krijg je een ingelaste screening aan je broek. Kom je toch weer bij mij terecht ...'

Als senior beleidsmedewerker bij de gemeente Helzjil lever ik Interne Veiligheid. Aan die dienst houd ik drieduizend-nog-wat per maand over. Net genoeg om van te overleven maar verder natuurlijk een belachelijk hoge beloning voor een illusie.

Susan zag er verhit uit na haar eerste trainingsdag. We hadden de avond tevoren onze intrek genomen in resort De Viersprong, een voormalige paardenboerderij op de Veluwe die door talloze

aanbouwsels tot een congressentrum was omgevormd. De cursus-module 'Adviezen en Procedures' was voor Susan onbekende stof, maar de rest van onze ondernemingsraad had er een opfrisbeurt aan. Tijdens de ochtendsessie waren we weer eens ingewijd in de geheimen van de Methode van Glas. 's Middags hadden we met onze gelijknamige cursusleider al een proefcase gefileerd die voor pittige discussies had gezorgd. Stel, je diensthoofd komt met een probleem: er wordt te weinig productie gedraaid. Hij geeft de oplossing er meteen bij: alle ambtenaren leveren drie verlofdagen in. De wet zegt: daar mag de ondernemingsraad wat over roepen. Rol-lenspelletje dus. Als uitgehongerde hyena's stortten we ons op die oplossing. Na een uur tutten en sputteren waren we zo trots als een ouwe aap toen we niet drie maar slechts twee dagen moesten inleveren.

Oscar Glas lachte het onderhandelingsresultaat finaal weg en liet zien hoe we erin waren getuind. Zijn Methode schoot er als een fileermes doorheen: o ja, waren er problemen met 'de te lage productie'? Welk onafhankelijk onderzoek was er dan gedaan? Wat was eigenlijk de norm voor 'te laag'? En wat moesten we als ambtenaren onder 'productie' verstaan? Kortom, we hadden het veronderstelde probleem voor zoete koek geslikt en erger: we hadden ons voor het karretje van een diensthoofd laten spannen.

Het was een voorproefje voor de case uit de eigen praktijk die de volgende dag op het menu stond en ons al maandenlang zwaar op de maag lag: de grootscheepse verbouwing van Helzyl en vooral de bijbehorende reorganisatie van het ambtenarenkorps.

Susans bezorgdheid over haar integriteitsprobleem met dat gratis biertje was na de eerste slok verdwenen en ze zong vrolijk met Bowie mee.

'Gold! Whop, whop, whop.'

Ik zond een gemaakt grijnsje naar Beer Slykers, die de papieren van onze cursusleider oprolde en in zijn colbertjasje stak. Hij ging met een zacht gekreun op zijn barkruk verzitten en liet een namaakscheet tussen zijn vlezige lippen ontsnappen. Een van zijn standaardgrappen op het gemeentehuis. Sinds hij op de functie van

sectorhoofd bij Bouwzaken aasde, sprong hij wat zuiniger om met dit soort ongein. Maar nu we als OR-tijgers ons heil op de Veluwe hadden gezocht, gedroeg hij zich weer eens als een hooligan in het buitenland.

Ik schoof een glas door naar Jani Koss, die het automatisch aannam. In zijn normale leven zit hij zijn tijd uit bij Persvoorlichting dus hij is wel gewend aan gratis rondjes.

Er stond een limonadeglas met rietjes op de toog. Jani pakte er een uit en stak het in het biertje van Susan, vlak voordat ze het glas aan haar mond zette. Ze haalde het eruit en blies het leeg tegen zijn wollen spencer. Het gerucht ging dat zij die zelf voor hem had gebreid maar vandaag had ik niks gemerkt van enige toenadering tussen die twee. Beer Slykers tikte met zijn glas tegen de dichtstbijzijnde bloempot en toostte in het rond.

‘Op Angela’, zei hij. ‘Helaas afwezig.’

Hij vertrok zijn gezicht tot een gemaakt grijnsje waaruit moest blijken dat we de nukken van onze voorzitter maar dienden te accepteren.

Een fijne jongen, onze Beer. Als het om roddels ging, waren de collega’s vogelvrij, tenminste, nóg wel, nu hij doodgewoon beleidsmedewerker was. Eenmaal sectorhoofd zou hij drie keer zijn tong moeten afbijten als hij ook maar één kwaad woord over zijn ambtelijke ondergeschikten zou uitkramen. Dan was hij meteen afgebrand in de jungle.

Ik wierp een snelle blik naar Susan, die keurig haar nagels inspecteerde. Jani Koss had opeens een barstje in zijn glas ontdekt en wreef bezorgd met zijn wijsvinger over de rand.

Je mag onze voorzitter Angela Marskramer noemen hoe je wilt: carrièrebitch, kantoordoos, desnoods *officeslut* – ons gezellige gemeentehuis staat niet voor niets bekend als de jungle van Helzijl – maar dat ze een genotzuchtig varken zou zijn, nee.

Een spoedje, luidde haar ultrakorte verklaring toen ze tijdens de theepauze opeens met haar jas uit de garderobe kwam aanlopen. Ze pakte haar handtas en liet ons achter met de mededeling dat ze zo snel mogelijk naar De Viersprong zou terugkomen.

‘Misschien eet ik vanavond nog mee’, waren haar laatste woorden voordat ze wegstroof.

Als rechterhand van de concernstaf wordt ze voortdurend ingeschakeld bij allerlei kleine en grote rampen. Ik heb haar nooit kunnen betrappen op klokkijken voordat er een oplossing op tafel lag. De sectie Interne Veiligheid, bestaande uit mijzelf en mijn parttimemedewerkster Franca Rosenborg, valt ook rechtstreeks onder die concernstaf. Concernstaf is trouwens een tamelijk heldhaftige benaming voor de gemeentesecretaris van Helzijl, die net als overal afgekort wordt tot ‘sic’. Hij heet eigenlijk Godfried Bersten. Daarom geloofde ik Angela zonder meer toen ze ons verbaasd in de conferenceroom achterliet. Wat er dit keer aan de hand was? Ze wapperde mijn vraag weg en nam niet de moeite om ons wat kluisjes toe te werpen, dus kon collega Beer nu naar hartelust zijn borreltafeltheorieën loslaten.

‘Marskramer ligt op haar rug aan de Kop van Helle’, zei Beer. ‘En niet in haar eentje ... wedden?’

Hij zette zijn bierglas aan de mond en nam een lange slok. Demonstratief likte hij met zijn tong het schuim van zijn lippen. Susan verpakte haar verontwaardiging over de verdachtmaking in gespeelde verbazing: ‘Toe joh, wie gaat er met dit weer aan het strand liggen?’

‘Ik zeg niet dat ze aan het stránd ligt’, antwoordde Beer met een lachje. ‘In die camper van haar zal het er gezelliger toegaan dan hier.’

Hij scheen er de pest over in te hebben maar dat had een andere reden. Dat wist ik op dat moment niet, dat bekende hij pas de volgende dag.

En wat de gezelligheid in haar camper betreft, daar kon ik over meepraten.

Angela Marskramer lag inderdaad aan de Kop van Helle, hoewel het tijdstip, 17.22 uur, en de buitentemperatuur, vijf graden Celsius, daartoe weinig uitnodigden. Begin november valt op dat moment de schemering al in. De temperatuur van het zeewater was welis-

waar twee graden warmer dan die van de lucht, maar dat verschil maakt het verblijf ter plekke er niet aantrekkelijker op.

Ze was die middag rechtstreeks naar de Kop van Helle gereden, nét voor de avondfiles uit. Het was een rit van anderhalf uur, die eindigde bij de Bomdijk, een paar kilometer basaltblokken waar een smal zandstrandje was ontstaan. Er kwamen weinig badgasten want bij vloed steeg het water tot aan de voet van de dijk. Toch was het haar favoriete plek, ver verwijderd van de strandpaviljoens waar onophoudelijk loungemuziek uit de luidsprekers dreinde en de zeelucht het aflegde tegen de frituurdampen.

Zomers was ze er zo vaak als de kantoorageenda toeliet. Ze kon er urenlang sudderen op het geklepper van de hijstouwen tegen de alarmpaal, het krijsen van de zeemeeuwen en de kreten van een paar spelende kinderen, een geluidencocktail die alleen werd gedempt door de zacht ruisende branding. Hier heerste rust terwijl de rest van de Noordzeekust in een langgerekt pretpark veranderde. Het klotsende water maakte haar loom en ze liet alle spanningen uit haar lichaam wegvloeien in die onmetelijke zee voor haar. Ze onderbrak haar roes vaak om, zittend op de basaltblokken, haar benen te laten afkoelen.

De enige wanklank waren mannen die vanuit het niets naast haar in het zand ploften. Jonge of ouwe viezeriken die een banaal gesprek begonnen.

‘Hé, schoonheid, hoe gaan we jou noemen?’

In het begin gaf ze nog weleens antwoord, vooral om die dolende zielen niet te provoceren.

‘Angela ...’

‘Oh ... engeltje ...’

Tegenwoordig bitste ze zo luid mogelijk terug dat de heren moesten oprotten, zodat ze ongemakkelijk om zich heen keken. Meestal klauterden ze vervolgens terug de dijk op, nadat ze nog eens nadrukkelijk naar haar borsten hadden geloerd. En dan had je nog de hardlopers, die haar vlakbij passeerden. De zandstrook aan de Bomdijk was niet zo breed, hooguit een meter. Wanneer ze er zo met gesloten ogen lag te soezen, bezorgde het geluid van

die stampende voetzolen haar steeds een bonzend hart. Alsof er iemand met een fatale tijding op haar afkwam.

Beer Slykers zat er helemaal naast. Angela Marskramer had geen gezelschap, ze bevond zich in haar dooie eentje op dat smalle strandje. En ze hoopte grondig dat er een hardloper of desnoods zo'n geilaard op de fiets zou langskomen. Op deze ijskoude novemberavond zou ze zelfs weer in God gaan geloven als zo'n viespeuk zich over haar heen zou buigen met de vraag hoe ze heette. Ze zou hem hartstochtelijk omhelzen. Van plezier was ook geen sprake, integendeel, Angela was zojuist bijgekomen uit een kortstondige bewusteloosheid. Waar ze die aan te danken had, kon ze zich niet herinneren maar gezien de tijdnood waarin ze verkeerde, was dat wel het laatste probleem dat ze wilde oplossen.

Beer Slykers zat er op één detail ook heel ver naast: Angela lag niet in haar camper. Die stond ongeveer vijftig meter van haar vandaan. Ze lag ook niet langer op het strand maar in zee. Een woelige Noordzee waarvan het peil binnen een paar minuten door opkomend tij zou stijgen.

Dat ze zich niet kon losmaken van de basaltblokken waarop ze lag vastgebonden, bezorgde haar een panische angst die ze ook niet kon bedwingen door hardop alle gebeden uit te spreken die ze zich van heel vroeger herinnerde, van de bidstonden bij de Evangelische Gemeente te Helzijl.

Oscar Glas, onze cursusleider, voegde zich bij ons in Tony's Pub toen we waren begonnen om zijn Methode op huiselijke conflicten toe te passen. Een tweedaagse cursus in een conferentieoord op de Veluwe maakt het meligste in de mens los.

'Stel dat je vrouw de Bestuurder is, hè ...zoals het in de wet heet ...' Beer keek het kringetje rond in de hoop dat iemand een olijke opmerking maakte. Zijn blik bleef hangen bij Susan. Niemand had echter de behoefte om te geinen over Fanny Slykers, die als beleidsmedewerker bij Economische Zaken op het gemeentehuis werkte.

'En zij verordonneert dat jij je sokken niet meer binnenstebuiten

in de wasmand mag gooien', ging hij verder. 'Eerste stap: wat zijn de feiten en de omstandigheden van het probleem waar het éígenlijk om gaat.'

Hij leegde zijn glas in zijn keel.

'Ze heeft er de balen van dat jij altijd je snor drukt als er iets met de kinderen is', vulde Susan aan, die het kennelijk niet zo chic vond dat Beer zijn partner als mikpunt van zijn grappen gebruikte. 'En ze vindt trouwens óók dat je te veel drinkt ...'

Ze deed maar een willekeurige gooi naar de huiselijke problemen waarmee Beer te kampen had. Toch zat er minstens één lucky shot tussen: Beers drankgebruik. Dat wist ik uit het dossier dat Angela Marskramer een half jaar geleden had opgevraagd.

Beer zocht afleiding bij de glazen automaat op de hoek van de bar, zo'n antiek ding waar je geld – vroeger een dubbeltje – in doet en dat dan een mondvol oudbakken pinda's uitspuugt. Hij grabbelde in zijn achterzak, haalde er een muntstuk uit en trok de schuif open. Hij liet de pinda's in zijn hand vallen en sloeg ze allemaal achterover. Doen alsof je niks hoort, dat maakte hem in zijn ogen een goed sectorhoofd. Susan nam er geen genoegen mee. Ze herhaalde standaardvraag één van de Methode.

'Nou, Beertje, wat zijn de feiten? Hérkennen en érkennen wij dát probleem ook?'

Slykers werd gered door onze cursusleider Oscar Glas, die aanvoelde dat de sfeer een grimmige wending ging nemen.

'Heel goed', zei hij tegen Susan en met een onschuldig lachje naar Beer voegde hij eraan toe: 'Even checken: had die bestuurder bij jou thuis eigenlijk wel om advies gevraagd?'

Het was er een voor open doel.

'No sir, I'm the boss at home ...' kopte Slykers in.

'And his wife gave him permission to say so', vulde Susan aan en ze maakte demonstratief een gaapgebaar.

'Nee, echt', hield Beer vol. 'Fanny vraagt me nooit om huishoudelijke adviezen, ze kijkt alleen wat er op onze rekening staat. Er loopt tweemaal per week een werkster rond en ze heeft net een tuinman gecharterd om de bollen in de grond te stoppen. Dat

moet allemaal betaald worden, hoor.'

Het klonk klaaglijk. Misschien wilde hij laten merken dat hij wel een paar treetjes extra in zijn salarisschaal kon gebruiken omdat hij zijn levensstandaard al had aangepast aan het baantje waarop hij zijn zinnen had gezet.

'Kortom, te veel externen op de werkvloer', stelde Oscar Glas. 'Met een machtsvacuüm als gevolg.'

'De kinderen boeken tegenwoordig hun eigen vakantie', gaf Beer toe.

Hij lachte er meesmuilend bij, alsof hij ze diep in zijn hart benijdde.

'Hoe oud zijn ze?' vroeg Oscar.

'Dertien en dertien.'

'Een tweeling? Dus één front', concludeerde Oscar Glas, nog steeds op dezelfde opgewekte toon. 'Een van de voorwaarden voor de zogeheten verwaarloosde organisatie ... Maak je geen zorgen, alles is oplosbaar.'

Hij knikte naar de barman, die met zijn hand aan de tapkraan in de aanslag stond. Oscar Glas is een vechtjas, met optimisme als zijn belangrijkste wapen. Problemen beschouwt hij als draken die je niet alleen op de vlucht moet jagen maar ook moet verslaan. En zijn Methode is het heilige zwaard. Het is zijn hobby, zijn werk, zijn leven. Angela Marskramer belt hem altijd wanneer ze de weg weer eens kwijt is in de slangenkuil die Helzjil heet. Het is een stadje van niet meer dan zestigduizend inwoners, het worden er zelfs steeds minder, want alle grotestadproblemen zijn er in volle glorie tot bloei gekomen. In de pers staat Helzjil als één grote achterstandswijk te boek en tot nu toe heeft er zich maar één wonderdokter gemeld om ons verziekte stadje te genezen: onze ambitieuze wethouder Vetboer, die met veel vertoon bezig is om zijn geurvlagen uit te zetten. Onze mevrouw de burgemeester had er een halve dagtaak aan om hem in toom te houden totdat ze een paar weken geleden door een acute hernia werd uitgeschakeld. Vetboer zag er de hand van God in en begon meteen zijn plannen door te drukken. Oscar Glas moest overuren draaien om onze

ondernemingsraad van adviezen te voorzien.

Beer gaf zijn lege glas een duwtje richting tapkraan. Dat hij geen greep had op zijn thuisfront, scheen hem nauwelijks te deren. Beer is zo'n professional die op zijn werk alles onder controle heeft maar er in zijn persoonlijk leven een puinzooi van maakt. Schoolvoorbeeld van een thuisfalende expert.

Op dat moment had Angela Marskramer de grootste moeite om voor zichzelf te zorgen. Ze had uit alle macht geprobeerd haar voeten los te maken. Ver voorovergebogen had ze aan de ijzeren boeien gemorreld waarmee ze aan de basaltblokken was geketend, terwijl de golven haar in het gezicht sloegen en haar vingers gevoelloos van de kou werden. Ze moest stoppen toen het opkomend tij haar dwong om rechtop te zitten.

In een hevige paniekaanval had ze zich vervolgens los willen worstelen. De poging had slechts schrammen en sneeën in haar enkels opgeleverd. Het zoute water beet nu in de wonden maar ze voelde het nauwelijks, ze kon het zich ook niet permitteren om die pijn te voelen. Langzaam drong tot haar door dat ze zich alleen met een draadtang of een slijpschijf zou kunnen bevrijden.

De golven kwamen al tot over haar heupen en klotsten onder haar giletje. Ze stak haar vingers in haar mond om ze te verwarmen. Zomers had de opkomende vloed haar een prettige sensatie gegeven. Dan verlangde ze er zelfs naar, half in het water liggend, haar ogen gesloten, met een glimlachje om haar lippen. Als die lauwe, bijna onmerkbaar optrekkende golfjes zich van haar lichaam meester maakten, voelde ze zelfs een sensueel effect.

Nu had ze het stervenskoud en rilde ze onophoudelijk in haar doorweekte kleren. Ze draaide zich om, zo ver als haar vastgebonden enkels toelieten en speurde de dijk af. Een massief en duister silhouet, waar ze niets zag bewegen. Of wel? Ze sperde haar ogen wijd open ... helemaal daarboven, op de kruin van de dijk? Was daar iemand? Even kwam de maan tevoorschijn, een sikkeltje dat de dijk een paar tellen lang in een vaal licht zette. Ze knipperde met haar ogen. Nee, het waren de wolken die een spel met haar

speelden. De keien staken onbeweeglijk af tegen de zwartblauwe lucht. Er was niemand. Niets.

Ze kreunde zacht en draaide zich weer om naar de zee. Heel in de verte, in die ijskoude duisternis, zag ze de lichtjes en de fakkelvlammen van een paar boortorens. Misschien was Roman daar wel aan het werk, in de diepten daaronder. Ze moest opeens plassen. Ze sloeg haar armen om zich heen terwijl de wolken weer even de opkomende maan lieten zien. Ze hief haar hoofd naar de hemel en begon te neuriën om de paniek te bedwingen.

‘Maantje, maantje, sta je daar stil op wacht, tussen de sterrenpracht ...’ Hoe ging het verder ... Ja, ze wist het weer. ‘Maantje, maantje, kijk ik je aan, is het net of je lacht ...’

Bij het laatste woord begon ze onbeheerst te snikken en liet ze haar plas lopen. Ze voelde de warmte een paar seconden uit haar lichaam stromen.

Het begon harder te waaien, merkte ze ook.

Op verzoek van Oscar had de barman een grote portie bitterballen uit de keuken laten komen. Daarmee zouden we het wel tot een uur of acht uithouden. Ondertussen bespraken we het nut van de ambtenarij. Susan probeerde me uit de tent te lokken met vragen over mijn functie.

‘Voor welk product ben jij nou eigenlijk precies verantwoordelijk?’ vroeg ze.

‘Een product met een zeer beperkte houdbaarheid’, antwoordde ik om haar cynisme voor te zijn. ‘Het heet veiligheid.’

‘Dus ze kunnen jouw functie beter opheffen?’

Susan had er geen moeite mee om het nut van haar collega’s te betwijfelen. Maar ze deed het met een naïeve oogopslag die eerder vertedering dan irritatie opwekte.

‘Juist niet’, zei ik. ‘Mijn dienst is een placebo. Het probleem is de angst. Angst is een natte scheid. Je ruikt hem, je voelt hem, je hoort hem, maar je krijgt er geen vat op. Vooral als de paniek losbreekt.’

‘Hoezo?’ vroeg Jani.

Hij stond naast Susan en had zijn hand achter haar langs op de bar gelegd. Telkens wanneer hij zijn arm verschoof, leunde ze er even tegenaan. Ze deden het aardig, die twee. Ze wilden niet te koop lopen met hun interesse voor elkaar, maar hun hormonen moesten ook tevredengesteld worden.

‘Weleens iemand gezien die bij brand op de bordjes NOODUITGANG let?’ vroeg ik. ‘De meeste mensen vluchten liever via dezelfde route het gebouw uit als ze zijn binnengekomen. Dwars door het vuur als het zo uitkomt. Het kortetermijngeheugen neemt in noodgevallen de regie over.’

‘Dan hebben alzheimerpatiënten de kleinste kans om uit een brandend gebouw te ontsnappen ...’ merkte Beer op.

Susan duwde hem terug in zijn hok: ‘Ja, of zuiplapjes met korskakov ...’

Oscar Glas spreidde zijn armen en bulderde ons met een quasi-verbaasd gezicht toe: ‘Dus waar maken jullie je in dat gemeentehuis in godsnaam druk over?’

Iedereen barstte in lachen uit.

Mijn mobiel tjilpte er dwars doorheen. Ik wierp een blik op het schermpje. Het was Franca, mijn junior medewerkster. Ik nam op en liep naar de toiletten.

‘Hebben jullie daar internet?’ vroeg ze. ‘Of een faxapparaat?’

‘We zitten midden op de Veluwe’, antwoordde ik. ‘Probeer het met een postduif.’

Ze zweeg, in verwarring of verveeld. Waarschijnlijk verveeld. Maar ik ben haar baas, dus mijn grappen worden voor lief genomen. Ze is overtuigd vegetariër en een postduif wordt weliswaar niet opgevreten maar in haar visie wel uitgebuit. Ik mag haar trouwens graag.

‘Op het secretariaat van de sic ...’ ging ze verder, ‘nou ja, ik bedoel meneer Bersten, kwamen vandaag nog een paar stukken binnen. Aanvullingen bij de adviesaanvraag waar jullie mee bezig zijn. Wat zal ik ermee doen?’

Wethouder Vetboer had waarschijnlijk van de juridische afdeling te horen gekregen dat er een paar gaten in zijn plannetjes

zaten. Of hij had met opzet tot het laatste moment gewacht om de broodnodige info aan de gemeentesecretaris te leveren. Had Vetboer aan zijn wettelijke informatieplicht voldaan en kon hij zijn handen in onschuld wassen. Moest de sic er maar voor zorgen dat we ons nog even snel door de dossiers vraten.

‘Mevrouw Marskramer was onbereikbaar’, zei Franca. ‘Van daar ... hij zei dat jij de volgende op het lijstje bent. Als secretaris van de OR.’

Ik keek door een kier van de deur naar ons gezelschap. Beer had zijn linkerhand op Susans schouder gelegd en begon aan een sterk verhaal. De wijsvinger van zijn rechterhand was in een degengevecht met een denkbeeldige tegenstander gewikkeld. Oscar Glas tekende iets op een bierviltje en Jani Koss gaf knikkend te kennen dat hij het begreep. Af en toe dwaalden zijn ogen naar Beers hand op Susans schouder. Ik dacht aan Angela, die me deze OR had binnengeloodst in een periode waarin ik geen cent op mijn toekomst durfde te zetten.

Het tafereel verstarde. Susan kreeg een barbiepopgezicht waarin haar ironische oogopslag tot stilstand kwam. Jani's kaalgeschoren schedel met die floers van stoppeltjehaar veranderde in een vlekke-rige matglazen bol. De pen in Oscars hand bleef hangen boven het bierviltje. Beers halfopen mond bevroor, alsof hij het laatste woord maar niet kon uitbrengen. Tegelijkertijd praatten en dronken en lachten ze door. Ik hoorde het getik van de glazen, hun nerveuze geschater, de muziek. Het was alsof er een film in mijn hoofd werd afgedraaid waarvan het beeld vastliep en het geluid doorging. Het overkomt me soms. Het is een hersenkwabje dat het gewoon even voor gezien houdt. Een storing die ik heb opgelopen bij een rottige duik op het Engelse plat in de Noordzee. Het was mijn laatste duik in overheidsdienst en uiteindelijk ook de reden dat ik in de jungle van Helzjil terecht kwam. Ik verloor toen meer dan een carrière bij de marine.

Ik slikte de misselijkheid weg die er altijd meteen achteraan komt. Met gesloten ogen wachtte ik tot Franca's stem de beelden van mijn duikmaatje Frizo verdreef, en van die hele verdomde

nacht toen hij in de diepte verdween.

‘Ben je daar nog?’

‘Zet het hele spul maar op de e-mail van deze boshut’, antwoordde ik. ‘Ik zorg wel voor verspreiding.’

Het verschil tussen hoog- en laagwater varieert aan de Nederlandse kusten van één tot twee meter. In Helzijl bedraagt het verschil onder normale omstandigheden anderhalve meter. En op deze novemberdag waren de omstandigheden tamelijk normaal. Maar met windkracht vier en een naderend regenfront vanuit het noordwesten was het geen weer om na het avondeten nog een wandeling langs de zee te maken en al helemaal niet langs de onverlichte Bomdijk, zo’n drie kilometer ten zuiden van Helzijl.

Dat realiseerde Angela Marskramer zich heel goed. Ze had er zomers weleens aan gedacht hoe het zou zijn, wanneer ze zich liet wegdrijven, met de ogen dicht en maar zien waar ze uitkwam. Nu moest ze zo hoog mogelijk zitten om nog adem te kunnen halen.

Was er geen wandelaar, jutter of zeiler die haar zag? Ze tuurde achterom in het duister, gleed weg en viel in het water, dat weer een paar centimeter was gestegen. De vloed kwam nu snel opzetten. Hoelang lag ze hier al? Een half uur, een uur? Ze voelde zich suffig worden. En moe ... kou putte uit, Roman had het haar vaak verteld. Rommie, wilde ze roepen, Rommie ... Maar ze kwam niet verder dan een schor gefluister omdat een andere angst haar bekwam: ook al zou er iemand langskomen ... Voordat de brandweer of de politie was gearriveerd met apparatuur om haar los te snijden, zou ze al onder water verdwenen zijn! Ze gilte luid om hulp, een kreet die overging in een onbeheerst huilen.

Ze duwde zich omhoog. Haar lichaam deinde hevig mee met de branding, een golf overspoelde haar gezicht. Haar hoofd bonkte tegen een basaltblok, ze kreeg een slok water binnen en verslikte zich. Ze hoestte en duwde haar bovenlichaam opnieuw zo ver mogelijk omhoog. Een tweede golf spatte tegen haar kin, tegen haar neus, ze verloor haar evenwicht en verdween onder water. In een reflex sloeg ze om zich heen, ze kwam weer boven en haalde diep adem.